

מְשָׁנָה. הַמוֹצֵיאַ כֶּכֶר לְרִשׁוֹת הַרְבִּים חַיִּיב - והשמייענו התנא דין זה, אף שאין בו חידוש, אגב הדינים שבהמשך המשנה (ריטב"א: מאירי).

גְּמָרָא. זֶה יְכוּל זֶה יְכוּל רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב - שפטור שנים שעשאוהו נאמר דוקא כשכל אחד עשה מקצת המלאכה, כגון שזה עקר וזה הניח, אבל אם נמשך כוחו בכל המלאכה חייב, שאע"פ שנשתתף אחר עמו בעשיית המלאכה, נחשב כאילו עשה לבדו (ריטב"א).

זֶה אֵינוֹ יְכוּל זֶה אֵינוֹ יְכוּל רַבִּי יְהוּדָה רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיבִים - שכיון שאינו יכול להוציא לבדו, דרך להוציא בשנים, אבל זה יכול וזה יכול פוסט רבי יהודה, שכיון שיכול להוציא לבדו, אין דרך להוציא בשנים (רש"י ד"ה ור' יהודה, וד"ה זה אינו; וראה ביאורים להלן צג, א ד"ה טהרות). ויש שפירשו, שבזה אינו יכול וזה אינו יכול, כל אחד עשה את המלאכה בכל כוחו, ולכן נחשב שעשה כל המלאכה, אבל בזה יכול וזה יכול פוסט רבי יהודה, שאף אחד מהם לא עשה את המלאכה בכל כוחו, ונחשב 'שנים שעשאוהו' (רמב"ן ורשב"א להלן צג, א בשם ה"ר משה ב"ר יוסף; ריטב"א כאן בשם הר"ם).

ויש שפירשו, שבזה אינו יכול וזה אינו יכול מחייב רבי יהודה, שכיון שהמלאכה תלויה בכל אחד מהם, וצריכה לזה כמו לזה, נחשב כאילו כל אחד מהם עשה את כולה (רמב"ן ורשב"א שם; ריטב"א כאן בשם אחרים).

זֶה יְכוּל זֶה אֵינוֹ יְכוּל דְּבָרֵי הַכֶּל חַיִּיב - ו'זה אינו יכול', אין פירושו שאין לו כח להוציא לבדו, אלא אפילו יש לו כח הרבה, ורק נושא את המשא באופן שאינו יכול לשאתה לבדו (תוס' להלן צג, א ד"ה אמר מר; רמב"ן; רשב"א; ריטב"א; וראה מהרש"א בדעת התוס', שבזה אינו יכול וזה אינו יכול מודים שרק אם אין כוחו לשאת פטור, אמנם ברמב"ן וריטב"א מבואר, שגם בזה אפילו אם נושא באופן שאינו יכול לשאת לבדו פטור; וראה חתם סופר להלן צג, א בדעת רש"י בזה). ■ להלכה, מלאכה שהיחיד יכול לעשות אותה לבדו, ועשו אותה שנים בשותפות, כגון שאחזו כיכר והוציאוהו מרשות לרשות הרי אלו פטורים [כרבי יהודה ורבי שמעון]. ואם אין אחד מהם יכול להוציא לבדו, כגון שנים שאחזו קורה והוציאוהו, הואיל ואין כח באחד מהם לעשותה לבדו שניהם חייבים [כרבי יהודה ורבי מאיר]. יש כח באחד להוציא קורה זו לבדו, והשני אינו יכול להוציאה לבדו [ואפילו יש בו כח אלא שמוציא באופן שאינו יכול להוציא לבדו (ראה ב"ה"ל שטז, ה ד"ה א')], והוציאוהו שניהם, זה שיכול חייב, והשני מסייע הוא ואינו חייב כלום (רמב"ם שבת א, טו-טז; וראה שם דינים נוספים; ולענין מלאכת צד פסן כן השו"ע א"ח טז, ה ומשנ"ב שם, כב, וראה שם מהמסייע פטור מדאורייתא, אבל אסור מדרבנן).

בְּעֻשְׂתָּהּ, הַעוֹשֶׂה אֶת כְּלָהּ וְלֹא הַעוֹשֶׂה אֶת מְקַצְתָּהּ - ורק מחטאת פטורים, שפסוק זה נאמר בקרבן חטאת, אבל יש בכך איסור דאורייתא (ע"פ רעק"א על הרמב"ם כלאים ט, ט, בשם מהר"ם די בוטון סג; בכור שור חולין פב, א). ויש סוברים שאינו אסור אלא מדרבנן (חיי אדם שבת ט, ט; אבני נזר י"ד שצג, ט).

בְּטָלָה דַּעְתָּן אֶצֶל כָּל אָדָם - ואף לאנשי הוצל עצמם נחשבת הוצאה שלא כדרך, שהוצאה על הראש היא מנהג משונה. וכאשר המנהג אינו משונה, ורק לא התקבל בשאר מקומות, מועיל לבני המקום שנהגו בו (ריטב"א; מאירי לעיל ע"א; וראה תוס' ד"ה ואת"ל). ויש שפירשו, שהטעם שאף לאנשי הוצל נחשבת הוצאה שלא כדרך, מפני שהיא עיר קטנה ואנשיה מועטים, ומנהגם אינו חשוב, אבל מנהג שנהגו אנשיה רבים בעיר גדולה, מועיל לבני אותו מקום (שיטה להר"ן; מאירי שם בשם יש מתרצים).

מְשָׁנָה. הַמְתַּכּוּן לְהוֹצִיא וְכוּ'. בְּאֵמַת אֶמְרוּ הָאִשָּׁה וְכוּ' ■ וכן הלכה (רמב"ם שבת א, יב-יג).

אֵף מְקַבְּלֵי פְתָקִין - של המלך למוסרם לרצים, חייבים אפילו לא נתקיימה מחשבתם, כגון שהוציאו על מנת לתיתם לרץ זה, ונתנו לרץ אחר (רש"י בשם רבותיו, ומגמם בזה). ויש שפירשו, הממונים מטעם המלך לשאת את הפתקים שכתוב בהם מנין גבוריו וחיליו ואוצרותיו, ונושאים אותם בכיסיהם התלויים באזור, וכיסים אלו חוזרים [-מסתובבים] פעמים לפניהם ופעמים לאחוריהם, והחידוש שאף שאינם חוזרים כל כך כמו סינר נשים, מכל מקום נחשב שדרך כיסים אלו לחזור לאחור ולפנים (תוס' ד"ה רבי יהודה בשם רבינו שמואל; וכע"ז בשאר ראשונים). ותנא קמא חולק, שמכיון שאינם חוזרים כסינר אשה, אינו נחשב כעשוי לחזור (תוס' שם, ותוס' י"ט י, ד בדעתם). ויש שפירשו, שתנא קמא אינו חולק על רבי יהודה (מאירי).

גְּמָרָא. אֵימָא סִפָּא וְכוּ' הָא לְאֶחָרֵי וְכֵן לֹא לְאֶחָרֵי פְטוּר - ובנתכין לאחריו ובא לפניו חייב, אע"פ שמתחילה התכין למעשה שפטור עליו, ואינו דומה לנתכין לחתוך את התלוש ולבסוף חתך מחובר שפטור (לדעת רבא לעיל עב, ב), מכיון שבנתכין לאחריו, נוח לו שיבוא לפניו וישתמר בשמירה מעולה, והרי זה כנתכין מתחילה שיבוא לפניו, אבל בנתכין לחתוך את התלוש, אי אפשר לתלוש שיעשה מחובר, ולא נתכין כלל למחובר. ונתכין לאחריו ובא לפניו שחייב, דוקא בשכח שהיום שבת או שנעלם ממנו איסור הוצאה בשבת, אבל אם ידע שהיום שבת וסבר שהוצאה לאחריו מותרת, ולכן נתכין להוציא לאחריו, גם אם בא לפניו לא נוח לו בכך, ונחשב מתעסק ופטור (ח' חזון יחזקאל, בישוב קושיית רעק"א; וראה הגהות רא"מ הרב"ן).

מִדְּקָאֵמֶר לְהוֹ אֵי אֲתָם מוֹדִין לְאוּ מַכְלָל דְּפִטְרֵי רַבָּנָן - שהרי הודו לרבי יהודה שהשוה בין המוציא בפונדתו ופיה למטה לבין נתכין לאחריו ובא לאחריו, שכן משמע מדברי רבי יהודה 'הן לא מצאו תשובה לדברי', שחכמים לא מצאו חילוק ביניהם, וכיון שחכמים לא חזרו בהם מכך שהמוציא בפונדתו ופיה למטה פטור, והשוו זה לזה, מוכח שגם בנתכין לאחריו ובא לאחריו סוברים שפטור (רמב"ן; רשב"א; ר"ן).

כָּל בְּאֵמַת הַלְכָה הִיא - ואין חולק ומגמגם בדבר (ע"פ רש"י סוכה לה, א ד"ה באמת, וב"מ ס, א ד"ה באמת). ויש שפירשו, הלכה למשה מסיני היא (רבינו חננאל, נדפס להלן צג, א; פיה"מ תרומות ב, א; המפרש ניד, נד, ב; וכן פירש הירושלמי כאן; וראה מהר"ץ חיות ושפת אמת).